

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og sjøfarts- og fiskerikomiteen Fellesmøte fredag den 21. mai 1965 kl. 9.

Møtet ble ledet av utenrikskomiteens formann, **F i n n M o e**.

Til stede var:

Av *utenrikskomiteens* medlemmer: Haus (for Bondevik), Braadland, Kjøs, Langhelle, Langlo, Finn Moe, Nordahl, Røiseland, Rakel Seweriin, Stray (for Ingvaldsen), Hambro, Sandberg (for Borgen), Dahl, Hegna, Johs. Olsen, Treholt.

Av *fiskerikomiteens* medlemmer: Brommeland, Eikrem, Hamran, Asbjørn Holm, Helge Jakobsen, (Johs. Olsen), Toppe, Warholm.

Av *Regjeringens* medlemmer: Utenriksminister Lange, statsråd Magnus Andersen.

Dessuten ble følgende embetsmenn gitt adgang til møtet:

Fra Utenriksdepartementet direktør Amlie og konsulent Fleischer.

Fra Fiskeridepartementet direktør Bjørge.

Formannen: Som det står i innkallelsen, har utenriksministeren bedt om dette møte for å redegjøre for de nordiske fiskeriforhandlinger som skal finne sted i Stockholm i neste uke.

Jeg gir ordet til utenriksministeren.

Utenriksminister Lange: Da Norges fiskerigrense i 1961 ble utvidet til 12 mil, meldte det seg noen særlige spørsmål i forholdet til Sverige og Danmark. Det gjaldt i første rekke den del av den norske kyst som ligger øst for Lindesnes. Derfor ble også fiskerigrenseutvidelsen bare gjort gjeldende fra Lindesnes og vest- og nordover. De problemene som gjorde at vi utsatte utvidelsen for Oslofjord-området, oppsto ved at både de norske, danske og svenske fiskerimyndigheter og fiskeriorganisasjoner har et felles ønske om at fiskere fra de tre landene skal kunne fortsette å fiske som før i Skagerak og Kattegat, selv om ett eller flere av landene utvider sin fiskerigrense. Det gjaldt altså å bli enige om en status quo-ordning for disse områdene som felles fiskeriområde for fiskere fra de tre land.

I november 1960 var man i Regjeringen enig om å ta opp forhandlinger med Danmark og Sverige så snart som råd var, for å treffe avtaler i samsvar med det som det var konstatert enighet om under de uformelle drøftingene som hadde funnet sted. Det ble gjennomført to forhandlingsrunder i første halvår 1961 med Sverige og Danmark uten at det lyktes å nå fram til enighet om utformingen av noen avtale. Det var da bakgrunnen for at grenseutvidelsen foreløpig ikke skulle ha virkning øst for Lindesnes. Samtidig fikk svenske og danske fiskere uten formell avtale de samme rettigheter mellom 6 og 12 mil vest for Lindesnes som vi har gitt Storbritannia og Sovjet-Samveldet ved fiskerigrenseavtalene av henholdsvis 1960 og 1962.

Det var i forhold til Danmark at det var størst vanskeligheter. Under den andre forhandlingsrunden i 1961 viste det seg at danskene hadde en helt annen oppfatning av hva en status quo-ordning skulle gå ut på, enn vi har på norsk side.

Det danske synet gikk ut på at ordningen bare skulle omfatte de fiskearter partene i dag driver fiske etter, og de fiskeredskaper og redskapstyper som i dag er i bruk. Et videre dansk ønske var at ordningen skulle ha karakter av en overgangsordning, og at den skulle kunne oppsis etter ti år. Fra dansk side inntok man dessuten det standpunkt at status quo-ordningen ikke skulle gi norske fiskere rett til å fiske i den del av Kattegat som ligger sør for Herthas Flak. Herthas Flak ligger litt sydøst for Skagen.

På norsk side har det vært forutsetningen at hele Skagerak og Kattegat skal omfattes av ordningen for alle tre land. På norsk side finner en videre at en begrensning med hensyn til fiskearter og redskapstyper ikke kan godtas. En slik begrensning vil ikke gi fiskerne anledning til å følge med i den tekniske utvikling i fisket. Når det gjelder ordningens varighet, er en fra norsk side ikke interessert i en ren overgangsordning slik danskene har tatt sikte på.

Det var også uenighet mellom norske og svenske synsmåter. Det gjaldt varigheten av status quo-ordningen. Det prinsipale svenske standpunkt var at ordningen skulle være evigvarende. Subsidiært antydet de en gyldighetsperiode på 50 år.

Fra norsk side har man ment at det ikke var noen grunn til å gjøre ordningen evigvarende, og selv 50 år synes vi var i lengste laget. Vi foretrekker en periode på 20 år i stedet for de 50, som svenskene ønsker.

Det er et annet særskilt spørsmål som er uløst mellom Sverige og Norge. Det gjelder forlengelsen av den linje som ble fastsatt ved voldgiftsdom av 1909 om grensen ved Grisebåene. Der er det svenske synspunkt at denne grense skal fortsette tvers over ytre Oslofjord. Det står i dommen at grenselinjen ikke har noe fast endepunkt, men skal løpe til den når det frie hav. Hvis da det frie hav blir innskrenket ved at grensen blir utvidet, så oppstår da det spørsmål i hvilken retning linjen skal gå i den nye utvidede fiskerisone.

Svenskene hevder at linjen må forlenges tvers over havet i ytre Oslofjord, og at Norge ikke kan utvide sin fiskerigrense sør for linjen på noe punkt. Mot det står det norske standpunkt, som er at dommen bare hadde til hensikt å regulere forholdene på østsiden av ytre Oslofjord. Grisebålinjen skal etter norsk oppfatning derfor ikke gjelde vestenfor en midtlinje i havet mellom svensk og norsk kyst. Fra norsk side ble det under forhandlingene forelagt forskjellige alternativer for beregningen av en slik midtlinje.

Fra svensk side ble det antydet et kompromiss, nemlig at Grisebålinjen skulle føres fram til et bestemt punkt i havet mellom de to land. Fra dette punkt skulle linjen deles i to, den ene i sørlig retning, den annen i sørvestlig. Den østlige linjen skulle være grensen for eventuelle svenske grenseutvidelser, den sørvestlige for eventuelle norske. Mellom de to linjer ville man så få et område med internasjonalt farvann.

Det ble gjort et nytt forsøk 15. juni 1961 her i Oslo mellom de tre lands fiskeriministre, uten at det lyktes å oppnå noen endring i de respektive lands standpunkter og dermed noen enighet.

Så ble den norske fiskerigrense 1. september 1961 utvidet til 12 mil, men ikke øst for Lindesnes, så grensen i dette område fortsatt er 4 mil. Det har den ulempe fra norsk synspunkt at ikke bare danske og svenske, men også andre lands fiskere kan drive fiske helt inn til en 4 mils grense. Det er derfor det er nødvendig å få utvidet grensen til 12 mil, for å få stengt ute fiskere fra andre land – altså ikke fra Sverige og Danmark, men andre land.

9. september i fjor – i 1964 – ble det etter at saken hadde vært drøftet i det nordiske kontaktutvalg for fiskerispørsmål, holdt et møte i København, med representanter for norske, danske og svenske fiskerierorganisasjoner. På dette møtet var det enighet om at de tre lands fiskerierorganisasjoner skulle henstille til sine regjeringer å utvide fiskerigrensen til 12 mil i Skagerak og Kattegat samt på den danske vestkyst. I all fall i Skagerak skulle de tre land kunne fiske fritt inn til 4 mil på samme måte som på det frie hav.

En begrensning med hensyn til fiskearter eller redskapstyper var ikke lenger på tale fra dansk side. Spørsmålet om hvor lenge avtalen skulle ha gyldighet, ble ikke avklart, men man var enig om at ordningen skulle ha en forsvarlig levetid. Det danske standpunkt om at status quo-ordningen for norske fiskere ikke skal gjelde for Kattegat sør for Herthas Flak ble opprettholdt, men det lot til å være muligheter for at danskene ville gå med på rettigheter for norske fiskere så langt syd som til Læsø, som ligger noe lenger syd i Kattegat enn det som har vært grensen for det område hvor norske fiskere i praksis har drevet i senere år.

Resultatet av møtet mellom fiskerierorganisasjonene er blitt drøftet i det nordiske kontaktutvalg for fiskerispørsmål, som har anbefalt at forhandlinger mellom de tre land blir tatt opp igjen. Fra svensk side har en erklært seg villig til å innkalle til forhandlinger, som nå skal finne sted i Stockholm 24. – 26. mai, og det er av den grunn jeg har måttet be om et møte med de to komiteer på et så ubeleilig tidspunkt.

Saken har vært drøftet av Utenriksdepartementet og Fiskeridepartementet med landsstyret i Norges Fiskarlag, og der ble retningslinjene for den norske holdningen under disse fiskeriforhandlingene godkjent eller tiltrådt. Regjeringen har siden behandlet saken og sluttet seg til innstillingen om disse retningslinjer.

Retningslinjene går ut på at status quo-ordningen ikke må være begrenset til de redskapstyper som er i bruk i dag, og fiskearter som det blir drevet på i dag.

Videre at norske fiskere må få rettigheter ikke bare i Skagerak, men også i hele Kattegat. Hvis en fra dansk side ikke er villig til å gi norske fiskere rettigheter i hele Kattegat, så må man kunne avfinne seg med rettigheter fra Læsø og nordover.

Selv om Danmarks sjøterritorium ikke har større bredde enn tre mil, bør en ikke forlange å få fiske nærmere den danske kyst enn 4 mil – altså ha en avgrensning på 4 mil i forhold til alle tre land.

Når det gjelder ordningens varighet, må man ikke gå med på at ordningen blir evigvarende, og man må også unngå en varighet på 50 år. Man må prøve å få en begrenset varighet på 20 år og kan strekke seg om nødvendig for å få enighet, til omlag 30 år.

Det vanskeligste spørsmålet er vel spørsmålet om Grisebå-linjen. Det norske standpunkt bør der være at behandlingen av det spørsmålet utstår til senere bilaterale forhandlinger mellom Norge og Sverige. Hvis det ikke lykkes å bli enige om det og den norske delegasjon blir tvunget inn i en meningsutveksling om spørsmålet, må det hevdes at det svenske standpunkt om en forlengelse av linjen tvers over ytre Oslofjord er åpenbart urimelig og ikke kan aksepteres fra norsk side.

Det må videre fremholdes at heller ikke det svenske kompromissforslag om en sør-vest-gående linje som stenger for norske fiskerigrenseutvidelser, og en sør-gående linje som stenger for svenske fiskerigrenseutvidelser, er hensiktsmessig, fordi en slik ordning vil åpne muligheter for fritt fiske for andre lands fiskere i det område som blir liggende mellom de to linjer.

Dette er da det forhandlingsmandat som det i Regjeringen er hensikten å gi de norske forhandlere, og jeg har gjerne villet orientere de to komiteer om det.

Formannen: Jeg skal takke utenriksministeren for redegjørelsen og vil høre om det er noen som forlanger ordet.

Braadland: Jeg vil gjerne høre om fiskeriministeren kunne si oss noe mer om den økonomiske bakgrunn for de forskjellige, alternative løsninger. Jeg tenker da på hva det betyr for norske fiskere hvis løsningen blir etter det andre alternativet.

Dessuten vil jeg gjerne få spørre – det er mulig at jeg ikke oppfattet det – om hvorledes denne tverrgående linjen over ytre Oslofjord ligger i forhold til den aktuelle linje for eksempel for rekefisket.

Statsråd Magnus Andersen: Det er litt vanskelig å uttale seg konkret om den økonomiske side av saken, for her kommer det mange usikre faktorer inn i bildet. Vil det for eksempel gå slik som Devold mener, at det når det gjelder vintersildfisket vil bli en forskyvning mot svenskekysten? Videre har vi spørsmålet om rekefisket osv.

For min del synes jeg det er liten grunn til å gå inn på en vurdering av disse alternativene, idet det fra norsk side ikke kan være akseptabelt å godta det svenske alternativet om at linjen skal fortsette i samme retning selv om man utvider grensen til 12 mil. Det vil beskjære norsk fiskeriområde og norske fiskeplasser på en slik måte at det vil ha meget stor økonomisk betydning.

Det alternativ man holder seg til i dette mandatet, er å få Grisebå-linjen til å svinge slik at den står noenlunde i forhold til det som må sies å være rimelig i en grenseoppgang mellom de to land på dette området.

Det foregår så pass store skiftninger i fisket at det er vanskelig – det vil si det er bort imot umulig – for meg i dag, hvis man skal prøve å se fremover, å si noe om hvordan utviklingen vil bli. Men jeg ser det slik at det i grunnen bare foreligger ett alternativ, for hvis svenskene holder på det standpunkt som de har tatt før, er det ikke akseptabelt for oss.

(*Utenriksminister Lange* viste deretter på kartet de forskjellige forslag og alternativer i forbindelse med Grisebålinjen.)

Utenriksminister Lange: Vårt prinsipale standpunkt er altså at spørsmålet ikke skal avgjøres ved de nå forestående forhandlinger, men henvises til bilaterale forhandlinger mellom Norge og Sverige.

Braadland: Jeg vil da få spørre: Endrer noen av disse forslagene de grunnlinjene som vi ble enige med Sverige om med hensyn til rekefisket?

Utenriksminister Lange: Nei, det berører ikke grunnlinjene i det hele tatt.

Helge Jakobsen: Jeg er helt enig i at vi ikke må gå med på et svensk forslag som kan føre til at vi direkte mister de områdene det er tale om. Forholdet er det samme her som den gang russerne oppe ved Kvitesjøen fremsatte krav om en linje 20 mil rett ut fra ytterste punkt og tversover. Hvis vi godtar svenskenes forslag, vil faren for de norske fiskerier – vi kjenner de spådommer som er fremkommet og som også har holdt stikk – bli meget stor. Det kan ikke være tale om for oss å fire på det område.

Jeg vil gjerne også få rette et spørsmål til utenriksministeren i denne forbindelse. Vi fikk høre at det skulle opptas forhandlinger med danskene, og jeg vil da spørre om hvordan forholdet ligger an med hensyn til forhandlingene om Øst-Grønland, og om det ikke er naturlig når man forhandler med danskene om fiskerigrensen, å ta spørsmålet opp i en slik bredde at det er mulig å koble de to sakene sammen.

Utenriksminister Lange: Jeg tror ikke det er mulig å koble spørsmålet om fiskeriforholdene i Oslofjord-området sammen med forhandlinger om Grønland. Jeg tror man kan regne med som ganske sikkert at det vil bli avvist fra dansk side å se de to sakene i sammenheng.

Nå er altså den offisielle oppsigelse av Øst-Grønland-avtalen kommet fra dansk side, men den kom så sent, at vi er enige om at vi nå må ta oss litt tid. De norske ønskemål om fortsatte rettigheter langs Grønlands kyster er utformet i samråd mellom de to departementer og fiskeriorganisasjonene, og er presentert for danskene. Det blir vel da sannsynligvis forhandlinger til høsten. Det er jo en to års oppsigelsesfrist for Øst-Grønland-avtalen, så vi må ha funnet en ordning til avløsning av den någjeldende avtale innen sommeren 1967. Det skulle være tid til forhandlinger selv om de ikke kommer i gang før til høsten.

Formannen: Er det andre som forlanger ordet? – Flere har ikke bedt om ordet, og debatten anses som avsluttet, idet utenriksministerens redegjørelse tas til etterretning.

Møtet hevet kl. 9.30.

Den utvidede utenriks- og konstitusjonskomite og sjøfarts- og fiskerikomiteen
Fellesmøte fredag den 21. mai 1965 kl. 9